

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Dret

EXECUCIÓ PENAL

SEGON / TERCER / QUART CURS
Segon Quadrimestre
CURS 2001-2002

Assignatura Optativa
Crèdits Totals: 4,5

PROFESSORS:
Sra. Maria Marquès i Banqué

Ensenyament de Dret

Àrea de coneixement: Dret penal

Nom de l'assignatura: Execució penal

Curs 2001-2002 (segon quadrimestre)

Tipus d'assignatura: optativa

Nombre de crèdits: 4,5 (3 teòrics i 1,5 de pràctiques)

Professor que impartirà l'assignatura:

Sra. Maria Marqués i Banqué

TEMARI

PRIMERA PART:

Tema 1: La pena com a nucli del Dret Penal.- Les teories de la pena com a teories del Dret Penal: a) retribucionisme; b) prevenció general; c) prevenció especial; d) correccionalisme i dret protector; e) teories mixtes; f) perspectives actuals de la teoria de la pena.- Teoria de la pena i punibilitat: plantejament general.

Tema 2: El sistema de reaccions penals: les penes i les mesures de seguretat.- El monisme i el dualisme.- El sistema dualista i la seva crisi.- El sistema dualista i el Dret espanyol.- Retorn al monisme: significat i conseqüències.

Tema 3: El sistema de reaccions penals al Codi penal espanyol.- L'abolició de la pena de mort i les penes corporals.- Penes privatives de llibertat: problemàtica. Classes.- Les penes restrictives de llibertat.- Penes privatives de drets.- Penes pecuniàries.- Penes accessòries.- Les noves classes de penes.

SEGONA PART:

Tema 4: El Dret penitenciari.- Evolució històrica de la privació de llibertat.- La crisi de la presó.- Concepte i naturalesa del Dret penitenciari.- Evolució de la legislació penitenciària.- Sistemes penitenciaris.- La Llei Orgànica General Penitenciària 1/1979, de 26 de setembre, i el Reglament Penitenciari de 1996.- Els principis rectors.- Els principis generals.- Els drets i els deures dels interns.- Els establiments penitenciaris: classificació.

Tema 5: L'organització general del règim penitenciari.- La relació jurídicopenitenciària.- Els funcionaris de presons.- El treball penitenciari.- L'assistència sanitària.- L'assistència religiosa i educativa.- Permisos, comunicacions i queixes.

Tema 6: El règim disciplinari.- Sancions i recompenses.- Procediment per a la imposició de sancions.- Supòsits d'alteració greu de l'ordre.

Tema 7: El tractament penitenciari.- L'orientació de les penes privatives de llibertat a la reeducació i la reinserció social.- Principis.- Els equips d'observació i tractament.- El sistema de progressió en graus.

Tema 8: Formes especials d'execució.- Centres d'inserció social.- Unitats dependents.- Establiments o departaments mixtes.- Departaments per a joves.- Unitats de mares.- Unitats extrapenitenciàries.- Establiments o unitats psiquiàtriques penitenciàries.

Tema 9: La liquidació de la pena.- Els beneficis penitenciaris en l'execució de les penes imposades de conformitat amb l'anterior Codi penal: les redempcions pel treball. Altres redempcions extraordinàries.- Els beneficis penitenciaris en l'execució de les penes imposades conforme a la legislació vigent: l'absència de redempcions. La petició d'indult per part de la penitenciària.- La posada en llibertat.- La llibertat condicional.- La llibertat definitiva.- L'assistència post-penitenciària.

Tema 10: El jutge de vigilància penitenciària.- Organització judicial i jutge de vigilància penitenciària.- Funcions i competències.- Sistema de recursos.- Valoració políticocriminal: jutge de vigilància penitenciària vs. jutge d'execució penal.

Tema 11: Alternatives a la presó.- Evolució històrica.- Finalitats.- Possibilitats de reduir l'ús de la presó.- Sistema legal: suspensió i substitució de la pena.- *Probation*.- La reparació civil substitutiva.- Alternatives a la presó en l'àmbit penitenciari: tercer grau, llibertat condicional.- L'indult.

TERCERA PART:

Tema 12: Altres formes de compliment de la pena.- La suspensió de l'execució: règim general de la suspensió de l'execució.- Discrecionalitat judicial i suspensió de l'execució.- Condicions per a la suspensió de l'execució.- Termini de la suspensió.- La suspensió extraordinària pels toxicòmans.

Tema 13: Altres formes de compliment de la pena (cont.). La substitució de les penes privatives de llibertat.- Fonament políticocriminal de la substitució.- Penes que poden ser substituïdes.- Criteris legals per a la substitució.- Règim excepcional de la substitució.- Efectes del trencament de condemna.- Règim específic de suspensió i substitució per estrangers.

Tema 14: Les mesures de seguretat.- Concepte i fonament.- La perillositat criminal vs. la perillositat social - Diferències entre mesures i penes.- La inimputabilitat com a pressupòsit de la mesura de seguretat.- Classes de mesures de seguretat: mesures de seguretat privatives de llibertat. Mesures de seguretat no privatives de llibertat.

Tema 15: Mesures de seguretat privatives de llibertat.- Règim general.- Classes: Internament en centre psiquiàtric.- Internament en centre de deshabituació.- Internament en centre educatiu especial.- Aplicació de les mesures de seguretat privatives de llibertat.

Tema 16: Mesures de seguretat no privatives de llibertat.- Règim general.- Classes: prohibició d'estada i residència en determinats llocs.- Privació del dret de conduir.- Privació de la llicència o permís d'armes.- Inhabilitació professional.- Les regles de conducta de l'article 105 CP.

Tema 17: L'execució de les mesures derivades de la llei que regula la responsabilitat penal del menor.- Principis informadors.- Àmbit d'aplicació de la llei.- Mesures susceptibles de ser imposades als menors.- Regles per a l'execució de les mesures.- Regles especials per a l'execució de les mesures privatives de llibertat.

BIBLIOGRAFIA:

- MAQUEDA ABREU, M., *Suspensión condicional de la pena y probation*, Madrid, 1985.
- QUINTERO OLIVARES, G. I ALTRES, *Comentarios al Nuevo Código Penal*, 2ª. ed., Ed. Aranzadi, Pamplona, 2001.
- RÍOS MARTÍN, J.C., *Manual de ejecución penitenciaria. Defenderse en la cárcel*, 2ª ed., Colex, Madrid, 2001.
- ROLDÁN BARBERO, H., *Historia de la prisión en España*, Barcelona, 1988.
- SIERRA LÓPEZ, M.V., *Las medidas de seguridad en el nuevo Código Penal*, Tirant lo Blanch, València, 1997.
- TAMARIT SUMALLA, J.M. / GARCIA ALBERO, R. / SAPENA GRAU, F. / RODRÍGUEZ PUERTA, M.J., *Curso de Derecho penitenciario (adaptado al nuevo Reglamento penitenciario de 1996)*, Tirant lo Blanch, València, 2001.

CRITERIS D'AVUACIÓ:

L'examen constarà d'un test de vint preguntes i de dues preguntes escrites. L'última correspondrà al material treballat a les classes pràctiques i podrà ser alliberada mitjançant l'assistència i participació a les classes pràctiques, a més de la valoració de dues de les pràctiques que es lliuraran per escrit.